Hz. SALİH

Semud Kavmi Ve Vatanı:

- Semûd kavmi, Birinci Âd kavminin devamıdır. Semûd, Âd kavmi gibi, Arabistan'da yaşamış meşhur kavimlerden biridir. Hz. Salih, Hz. İbrahim'den önce yaşamıştır.
- Tarihçiler, kavme ismini veren Semûd'u, Hz. Nuh'un dördüncü kuşaktan torunu olarak kaydederler. Hz. Salih'in soy kütüğü ise şöyledir: Salih b. Ubeyd b. Asef b. Mâşih b. Ubeyd b. Cader (Hazer) b. Semûd.
- Câhiliye Arapları, Semûd kavmi hakkında pek çok hikâye biliyorlardı. Nitekim Câhiliye devri Arap şiirinde ve hutbelerde, bu kavmin ismine çok sık rastlanmaktadır. Bu kavim hakkında Asur'da ortaya çıkarılan kitabelerde de bilgi verilmiştir. Yine, eski Yunan, Mısır ve Roma tarihçi

ve coğrafyacıları, eserlerinde, bu kavim ve ondan kalan harabelerden söz etmişlerdir.

- Kur'ân-ı Kerim'de, Semûd kavminin vadilerde kayaları oymak suretiyle edindikleri sağlam evler ve köşklerde oturdukları açıklanmış; ancak yaşadıkları bölge, vâdî veya şehir ismi zikredilmemiştir. Bu konuda Fecr, 9. âyetinde şöyle denilmektedir:
- وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ
- ***"Vadide kayaları oyarak evler yapan Semûd kavmine? "***
- İslâm tarihçileri ve müfessirler, âyette geçen ancak ismi zikredilmeyen vâdînin, Kuzey Arabistan'daki Vâdi'l-kurâ olduğunda görüş birliği etmişlerdir.

- Ahkâf bölgesinde yaşamış olan Birinci Âd kavminin helakinden sonra onlardan sağ kalanlar, Vâdi’l-kurâ ve civarına giderek bölgeyi imar edip medenî bir hâle getirmişlerdir.
- Rivayete göre o dönemde insanların ömrü çok uzundu ve evler daha yapanların sağlıklarında eskiyip yıkılıyordu. Bu yüzden onlar, daha sağlam binalar yapmak için çözüm aradılar ve neticede, kayaları oyarak evler edindiler.
- Birinci Âd kavminin yüksek sütunlu binalar yapmasına karşılık Semûd toplumu, dağ ve kayaları oyma sanatını geliştirerek, kalıntıları günümüze ulaşan muhteşem bina ve köşkler yaptılar. Büyük binalarla süslenen şehirleri, vadilerde ve dağ zirvelerinde oyulmuş, birer sanat şaheseri mağaraları vardı. Semûd kavminin bu binalarının kalıntılarının önemli bir kısmı günümüze kadar gelmiştir. Bu kalıntılar, Semûd kavminin merkezi Hicr şehrinin kalıntıları olan bir köyün civarındadır.

- İslâmiyet'in zuhuru sırasında Hicaz'dan Suriye'ye giden ticaret kervanları, Semûd kavminin bu metruk yurdunun içinden geçiyorlardı. İbn İshak‘ın, naklettiği bir rivayete göre, Rasulullah, Tebük seferi yolculuğu esnasında, Hicr'de konaklamıştı. Ashab-ı kiram, oradaki kuyudan su içmek istediklerinde buna izin vermedi. Bu kuyunun suyundan abdest almalarını da yasakladı; hatta ondan alınmış su ile yoğrulan hamurların hayvanlara yedirilmesini emretti.
- Buradan bir şey yememelerini ve geceleyin herhangi bir ihtiyaçlarını gidermek için dışarı çıkmaları gerektiğinde, yanlarına bir arkadaş almadan tek başına çıkmamalarını söyledi. Ayrıca, azaba uğratılmış bu günahkâr ve şerli kavmin harabelerine girmelerini yasaklamış, *"Onların başına gelen felâketin bir benzerinin sizin başınıza da gelmesinden korkuyorum; onların yurduna girmeyiniz."* demişti.[1]

---

[1] İbn Hişam, II, 521.

Semûd Kavminin Dînî Durumu:

- Âd kavminin helakinden sadece Hz. Hûd ve ona iman edenler kurtulmuştu. Bu insanların nesilleri, zamanla hak yoldan çıkarak, Allah'ın dışında kendilerine başka ilâhlar edinmeye, elleriyle putlar yaparak onlara tapmaya başladılar.
- Giderek tümüyle putperest bir toplum hâline gelen Semûd, Vedd, Cedd, Hedd, Semş, Menâf, Menât ve Lât isimlerini taşıyan putlara tapıyordu.
- İlâhî dinlerden uzaklaşan bütün toplumlarda olduğu gibi, Semûd kavminde de ahlâk ve adalet ortadan kalkmış, yeryüzünü zulüm ve kötülükler kaplamıştı. Gelir dengesi iyice bozulmuş, zengin sınıf arasında kayalarda oyulmuş muhteşem köşkler yapmak, yiyecek ve içecek maddelerine aşın düşkünlük ve zorbalık çok yayılmıştı.

Hz. Salih'in Peygamber Olarak Görevlendirilmesi:

- Allah Teâlâ, bu kavme onların içinden, sevip saydıkları ve gelecekte kendisinden güzel hizmetler bekledikleri Salih b. Ubeyd'i peygamber olarak görevlendirdi:

- وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ

- ***"Semûd kavmine kardeşleri Salih'i gönderdik. 'Ey milletim! Allah'a kulluk edin; O'ndan başka tanrınız yoktur; sizi yeryüzünde yaratıp orayı imâr etmenizi dileyen O'dur. Öyleyse O'ndan mağfiret dileyin,***

sonra da O'na tevbe edin. Doğrusu Rabbim size yakın ve duâlan kabul edendir.' dedi.[2]

- Ne var ki, içlerinden fakir tabakaya mensup bâzı kişiler dışında, Semüd halkının ekseriyeti, onun davetini reddetti. Semûd müşrikleri, diğer müşriklerin peygamberlerine karşı ileri sürdüğü mazeretleri bir bir gündeme getirerek, önceden çok değer verdikleri Hz. Salih‘e düşman kesildiler. Semûd halkı da, önce kendileri gibi bir beşerin peygamberliğini kabullenmek istemediler:

[2] Hud, 11/61.

- إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

- ***Bir zaman onlara, önlerinden ve arkalarından, 'Allah'tan başkasına kulluk etmeyin!' diyen peygamberler gelmişti. Onlar ise, 'Eğer Rabbimiz böyle bir şey dileseydi melekler indirirdi. Doğrusu sizinle gönderileni inkâr ederiz.' demişlerdi.***[3]

- Başlangıçta peygamber olarak bir meleğin gönderilmesi gerektiğini ileri süren Semûd müşrikleri, ilgili ayetlerden anlaşıldığına göre, bir süre sonra bu görüşlerini yumuşatmışlar, bir insanın da peygamber olabileceğini kabullenmişlerdi. Ancak inanmamak için bu defa da başka

---

[3] Fussilet, 41/14.

bahane buldular ve peygamber olacak şahsın eşraftan biri olması gerektiğini iddia ettiler. Hz. Salih gibi sıradan bir adama tâbi olamayacaklarını söylediler. Kıskançlıkları, ona iman etmelerine engel oluyordu. Onlara göre, diğer kâfirler ve sonradan Mekke müşriklerinde olduğu gibi, peygamber olabilmek için, ya insanüstü bir varlık yâni melek olmak, ya da zengin ve eşraftan bir insan olmak gerekiyordu. Dolayısıyla onlar da, üstünlüğün Allah'ın elinde olduğunu ve hidâyet nurunu istediği insana verebileceğini düşünmediler.

- **كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ**

- ***Semûd kavmi, uyarıcı peygamberleri yalanladı***

- **فَقَالُوا أَبَشَرًا مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا لَفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ**

- ***Dediler ki: «İçimizden bir insana mı uyacağız? O takdirde biz sapıklık ve delilik etmiş oluruz.***

- أَأُلْقِيَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ

- ***İlâhî öğüt ve uyarı içimizden bir tek ona mı indirildi? Hayır, o pek yalancı ve şımarığın biridir.»***

- سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنِ الْكَذَّابُ الْأَشِرُ

- ***Yarın, kimin pek yalancı ve şımarık olduğunu bileceklerdir.***[4]

---

[4] Kamer sûresi, 54/23-26.

- Semûd halkı, Hz. Salih’in davetinden yüz çevirmeye devam etmesi üzerine Hz. Salih, onları selefleri olan Âd kavminin korkunç akıbetinden ibret almaya çağırdı:

- وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

- ***"Hatırlayın, Allah, sizi Âd kavminin yerine getirdi ve yeryüzünde sizi yerleştirdi. Orada, ovalarında köşkler yapıyor, dağlarından evler yontuyorsunuz. Allah'ın nimetlerini hatırlayın da yeryüzünde bozgunculuk yapıp karışıklık çıkarmayın."*** [5]

---

[5] Araf, 7/74.

- Semûd halkı, tıpkı Kureyş müşriklerinin Peygamber Efendimiz'e yaptıkları gibi, Hz. Salih’in atalarının taptığı putlara karşı çıkmasına tahammül edemediler.

- قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَ إِلَيْهِ مُرِيبٍ

- ***«Ey Salih! Sen bundan önce, aramızda kendisinden iyilik beklenir bir kimseydin; şimdi bizi babalarımızın taptıklarına tapmaktan men mi ediyorsun? Doğrusu bizi çağırdığın şeyden şüphe ve endişe içindeyiz» dediler.***[6]

---

[6] Hud, 11/62.

- Zamanla toplumun alt tabakasından bâzı kişiler, Hz. Salih’in dinine girdiler. Kavmin elebaşları, bu zayıf mü'minleri alaya alarak, Hz. Salih’e iman etmelerine şaştıklarını söylüyorlardı:

- قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ

- ***Kavminden büyüklük taslayan ileri gelenler, içlerinde zayıf gördükleri iman edenlere dediler ki: 'Salih'in, Rabbi tarafından peygamber olarak gönderildiğini biliyor musunuz?' Mü'minler şöyle cevap verdiler: 'Şüphesiz biz, onunla gönderilene iman ediyoruz?'***

- قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

- ***O büyüklük taslayanlar ise, 'Şüphesiz, sizin inandığınızı biz inkâr ediyoruz!' dediler.***[7]

---

[7] Araf, 7/75-76.

******

- كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ {} إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ {} إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

- ***"Semud kavmi de peygamberleri yalanladı. Kardeşleri Salih onlara, 'Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Doğrusu ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim;***

- فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ {} وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

- ***Artık Allah'tan sakının ve bana itaat edin. Ben buna karşı sizden bir ücret istemiyorum; benim ecrim ancak âlemlerin Rabbine aittir.***

- أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ {}فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ {} وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ {}وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ {}

- ***Burada bahçelerde, pınar başlarında, ekinler ve salkımları sarkmış hurmalıklar arasında güven içinde bırakılır mısınız? Dağlarda ustalıkla evler oyar mısınız?***

- فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ{} وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ {} اَلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ {}

- ***Artık Allah'tan sakının, bana itaat edin. Yeryüzünü ıslah etmeyip, orada bozgunculuk yapan ve ölçüsüzce davrananların emirlerine itaat etmeyin!' dedi.***[8]
- Davetini sabırla devam ettirmesi neticesinde, Hz. Salih‘e iman edenlerin sayısı artmıştı. Bu durum küfrün elebaşlarını bütünüyle çileden çıkardı. Hz. Salih’in davetini engellemek için harekete geçtiler. Bu hususta aldıkları tedbirleri gün geçtikçe sertleştirdiler. Bu durum karşısında, Semud toplumu, mü'minler ve kâfirler olmak üzere birbiriyle mücâdele eden iki gruba bölünmüş oldu. Kâfirler ve özellikle kavmin liderleri, Hz. Salih ve ashabını bölücülükle ve başlarına uğursuzluk getirmekle itham ediyorlardı:

[8] Şuara, 141-156.

- وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَاهُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ {45} قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ {46} قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ {47}

- ***Andolsun ki, Semud kavmine de kardeşleri Salih'i, 'Allah'a kulluk ediniz!' desin diye gönderdik. Onlar, hemen birbiriyle çekişen iki zümreye ayrıldılar, Salih, 'Ey milletim! Niye iyilikten önce, alel-acele kötülük istiyorsunuz? Merhamet olunasınız diye Allah' tan mağfiret dileseniz olmaz mı?' dedi. Onlar, 'Sen ve beraberindekiler yüzünden***

uğursuzluğa uğradık!' dediler. Salih, 'Uğursuzluğunuz Allah katındandır; belki imtihana çekilen bir milletsiniz.' dedi.[9]

[9] Neml, 27/45-47.

Semûd Müşrikleri Mucize İstiyor

- Müşrikler, Hz. Salih’i büyülenmiş ve bu yüzden aklını yitirmiş olmakla suçladılar. Onun, mâruz kaldığı sihir yüzünden kendisini peygamber zannettiğini iddia eden küfür elebaşları, sonunda ondan, hak peygamber olduğunu gösterecek bir mucize istediler.
- Rivayete göre onlar, mucize olarak, bildikleri bir kayadan çıkacak bir devenin, herkesin önünde doğurmasını teklif etmişlerdi. Onların bu istekleri karşısında Salih, oturup düşünmeye başlamıştı.
- O Sırada kendisine gelen vahiy meleği Cebrail, 2 rek'at namaz kılmasını ve ardından müşriklerin istediği deveyi göndermesi için Allah'a duâ etmesini söyledi. Salih'in duası üzerine, Allah Teâlâ, bahsettikleri kayadan mucize olarak "Nâkatüllah= Allah'ın devesi" diye isimlendirilen dişi deveyi çıkarttı.
- Bu konu Kur'ân-ı Kerim'de muhtelif yerlerde şöyle geçmektedir:

- ***Sen şüphesiz büyülenmişin birisin; bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsin. Eğer doğru sözlü isen (peygamber olduğunu açıkça gösteren) bir delil getir, dediler.***[10]

******

- ***"Semûd kavmine de, kardeşleri Salih'i peygamber olarak gönderdik. Onlara şöyle dedi: 'Ey kavmim! Allah'a ibâdet edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Size rabbinizden delil olarak apaçık bir mucize gelmiştir. İşte şu, Allah'ın dişi devesi, size bir mucizedir. Bırakın onu, Allah'ın arzında otlasın; sakın ona bir kötülük yapmayın. Yoksa can yakıcı bir azaba uğrarsınız.***[11]

******

[10] Şuarâ, 26/153-154.
[11] Araf, 7/73.

- ***"Ey kavmim! Eğer rabbimden bir belgem olur ve bana rahmet eder de ben O'na başkaldırırsam, söyleyin, Allah'a karşı beni kim savunur? Bana zararımı artırmaktan başka bir şey yapamazsınız. Ey milletim! Bu, size bir âyet/delil olarak, Allah'ın devesidir. Bırakın onu, Allah'ın toprağında otlasın; ona fenalık etmeyin, yoksa siz hemen azaba uğrarsınız, dedi.***[12]

******

- ***Doğrusu, onları denemek üzere dişi deveyi gönderen biziz. Salih'e şöyle demiştik: Onları gözetle ve sabret; onlara, sıralarına göre suyun kendileriyle o deve aralarında pay edilmiş olduğunu söyle.***
- ***"Semûd milleti, içlerinden en azgını ileri atılınca, azgınlığı yüzünden peygamberleri yalanladı. Allah'ın peygamberi onlara, Allah'ın***

[12] Hud, 11/63-64.

devesini göstermiş ve 'Allah'ın bu devesine ve onun su hakkına dokunmayın!' demişti.[13]

******

- ***"Salih, 'İşte mucize bu devedir. Kuyudan su içmek hakkı belirli bir gün onun ve belirli bir gün de sizindir; sakın ona bir kötülük yapmayın, yoksa sizi büyük günün azabı yakalar!' dedi.***[14]

---

[13] Kamer, 54/27-28.
[14] Şuara, 26/155-156.

Mucize Olarak Gönderilen Devenin Özellikleri:

- Kur'ân-ı Kerim'in, Hz. Salih'e verilen bu mucize deve hakkında verdiği bilgiler bundan ibarettir. Görüldüğü gibi orada, bu dişi devenin nereden ve nasıl çıktığı, vücut yapısı ve gücü hakkında bilgi verilmemiştir. Bu hususlarda sahih hadislerde de açıklama yoktur. Bu yüzden, müfessirlerin, devenin doğuşu, vücut yapısı ve gücü hakkında anlattıklarına şüphe ile bakmak gerekir.
- İbn Kesir'in ifadesiyle, bu muhteşem mucizeyi görenlerin önemli bir kısmı hemen iman etmişti; ancak ekseriyet yine küfür ve sapıklıktan ayrılmadı.
- Bu deve, bir süre aralarında yaşadı. Devenin su içme hakkına riâyet edildi. Bir gün onlar su alıp içerler ve hayvanlarını sularlarken, diğer gün deve su içti. Deve nöbet günü su kaynağına gelip suyunu içiyor, meralarda serbest bir şekilde otluyordu. Onlar da devenin sütünden yararlanıyorlardı.

- Rivayetlere göre, deve onların tamamını kandıracak ölçüde bol süt veriyordu. Bu haliyle, bir taraftan bütün halkın su nöbetine eşit bir süre su kaynağını işgal ederek onlar için bir imtihan vesilesi oluyor, diğer taraftan verdiği sütüyle onlara büyük bir imkân sağlıyordu.
- Ne var ki, aradan geçen zaman içinde, bâzı bozguncular, bundan rahatsız oldular, Allah tarafından konulmuş bu sınırlama ve nöbet işini onurlarına yediremediler. Semûd eşrafı, devenin kuyunun suyunu tamamen bitirmesi yüzünden hayvanlarının susuz kaldığını söylemeye başladılar.
- Halbuki bir devenin bir defada bir kuyu dolusu suyu içip bitirmesi ve sütünün herkese yetecek derecede bol olması, ibret alabilenler için en kesin bir delilden başka bir şey değildi. Müşrik liderler, Salih'i alaya almak ve onu aciz düşürmek maksadıyla, ayrıca kendilerini tehdit etmekte olduğu azabı bir an önce getirmesini de söyleyerek ona meydan okuyorlardı. Diğer taraftan pek çok insanın inanmasına vesile olan mucize deveyi öldürmek için plânlar hazırladılar. Neticede, Kudar b.

Sâlif isimli eşkıyayı bununla görevlendirdiler. O da, gidip deveyi öldürdü:

- فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ

- ***Derken bir arkadaşlarını çağırdılar, o da kılıcını alarak deveyi kesti.***[15]
- Sevgili Peygamberimiz, bir hadislerinde, bu deveyi öldüren şahıstan bahsetmiş, onu Ebu Zem'a ismindeki müşrik gibi kavmi arasında izzet ve şeref sahibi birinin öldürdüğünü, devenin ise onun çağrısına munis bir şekilde itaat ettiğini söylemiştir.
- Deveyi içlerinden tek bir kişi öldürdüğü halde, kâfirlerin tamamı onu bu konuda desteklediği için, onların tamamı suç ortağı sayılmıştır. Toplumun genel isteği neticesinde herkes adına işlenen bir suç olması dolayısıyla, toplumsal bir suç söz konusudur. Zira onu işleyen, ancak

---

[15] Kamer, 54/29.

bir maşadan ibarettir. Nitekim Allah Teâlâ, kavmin en azgını tarafından işlenen bu suçu, ortak bir suç şeklinde, bütün kâfirlere nispet etmiştir:

- فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنْبِهِمْ فَسَوَّاهَا{}وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا

- ***Onu (Salih'i) yalanladılar ve deveyi boğazladılar. Bunun üzerine rableri, suçlarından dolayı onların üzerine katmerli azap indirdi ve onları yerle bir etti. Bu işin sonundan O'nun korkusu yoktur.»***[16]

- Yapılan ihtar ve uyarılara rağmen deveyi kesmeleri üzerine ilâhî cezayı hak ettiler ve Salih gönderilen vahye dayanarak onlara üç gün sonra ilâhî azaba uğrayacaklarını bildirdi:

---

[16] Şems, 91/14-15.

- فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ

- ***«Buna rağmen onu kesip devirdiler. O zaman Salih, 'Yurdunuzda üç gün daha kalın. Bu, yalanlanmayacak bir sözdür.' dedi.»***[17]

[17] Hud, 11/65.

Hz. Salih’i Öldürme Plânı ve Semûd Kavminin Helak Edilmesi:

- Rivayet edildiğine göre, Hz. Salih, onlara, "Yarın yüzleriniz sararacak, yarından sonra kızaracak, üçüncü gün ise kararacak, dördüncü günün sabahı da, başınıza azap gelecek!" demişti. Söyledikleri aynen ortaya çıkmaya başlayınca, elebaşları, onu öldürmek için bir plân hazırladılar.
- Hz. Muhammed’i öldürmek için tuzak kuran Ebu Cehil ve yandaşları gibi, onlar da, Hz. Salih’in yakınlarının kendilerinden intikam almaya kalkışacağını biliyorlardı. Bunun için, gizlice öldürüp, onu kimin öldürdüğünü bilmediklerini söyleyerek faili meçhul bir cinayet olarak kalmasını sağlayacaklardı.
- Ancak Yüce Allah, onların tuzaklarını da aleyhlerine çevirdi, Peygamberimizi kurtardığı gibi, Hz. Salih'i de onlardan kurtardı:

- وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ

- ***"O şehirde, dokuz kişilik bir çete vardı ki, yeryüzünde bozgunculuk yapar, iyiliğe yanaşmazlardı,***

- قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

- ***'Geceleyin Salih ve ailesine baskın yapalım, sonra da onun akrabalarına, onların ortadan kaldırılışında bulunmadık, şüphesiz biz doğru söylüyoruz, diyelim' diye aralarında Allah adına yeminleştiler.***

- وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

- ***Onlar bir düzen kurdular. Biz fark ettirmeden düzenlerini bozduk.***[18]

---

[18] Neml, 27/48-50

- Allah Teâlâ, müşrik elebaşların hazırladıkları suikast plânını Salih'e haber verdi ve ona mü'minlerle birlikte şehirden ayrılmasını emretti.
- Onların ayrılmasından sonra, Semûd kavmini ilâhî azaba çarptıracağını ve nezdinden bir rahmet olarak mü'minleri kurtaracağını bildirdi. Hz. Salih, daha sonra verilen emir doğrultusunda ashâbıyla birlikte şehirden ayrıldı.
- Şehirden ayrılışı sırasında inkarcıların başlarına gelecek bu felâket ve düştükleri bu kötü durum sebebiyle duyduğu üzüntüyü ve o andaki duygularını açıklarken, onlara Allah'ın emirlerini tebliğ ettiğini, başlarına gelecek bu azaptan sakındırdığını, elinden geldiği kadar nasihatte bulunduğunu; ancak karşılığında kin ve düşmanlıktan başka bir şey görmediğini söylüyordu.
- Onun bu duyguları, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle ifade edilmiştir:

- فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ

- ***Salih onlardan yüz çevirdi ve, "Ey kavmim! Ben rabbimin vahyini size tebliğ ettim ve size nasihat ettim. Fakat siz, nasihat edenleri sevmezsiniz" dedi.***[19]

---

[19] Araf, 7/79.

- Onların ayrılmasından kısa süre sonra, rivayete göre deveyi öldürmelerinden sonraki dördüncü günün sabahı, o bölgeye azâp geldi:
- **فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ {77} فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ {78}**
- ***Derken dişi deveyi boğazladılar ve rablerinin emrine isyan ettiler. Ve şöyle dediler: 'Ey Salih! Eğer gerçekten peygamberlerden isen, bizi tehdit etmekte olduğun azabı bizlere getir!' Bunun üzerine onları şiddetli bir deprem yakalayıverdi de evlerinde diz üstü kapanıp kaldılar.[20]***

---

[20] Araf, 7/77-78.

- Semûd kavmine gönderilen bu azap, Kur'ân-ı Kerim'de şu ifadelerle anlatılmaktadır:

- ***Benîm azabım ve uyarmam nasılmış? Nitekim üzerlerine şiddetli bir çığlık/sayha gönderdik de ağdaların ağıllarını çevirdiği kurumuş ot ve çalı gibi kırılıp döküldüler.***[21]

******

- ***Semûd ve Ad kavimleri, dehşetlerle dolu o korkunç Kıyamet gününü yalanladılar. Bu yüzden Semûd kavmi, azgın bir kasırga ile yok edildi.***[22]

******

- ***Ey Muhammed! Yine de yüz çevirirlerse onlara de ki: İşte sizi, Ad ve Semûd'un başına gelen yıldırıma benzer bir azap ile uyardım.***[23]

---

[21] Kamer, 54/30-31.
[22] Hakka, 69/4-5.

******

- ***Onlar ise deveyi kestiler; ama çok geçmeden pişman da oldular. Çünkü bu yüzden onları kıskıvrak azap yakaladı. Doğrusu bunda bir ders vardır, fakat çoğu inanmamıştır.***[24]
- Salih ve ona iman edenlerin Hicr'den ayrılmasının hemen ardından meydana gelen bu korkunç felâketle, Semûd kavmi kâfirlerinin tamamı ölmüş, onlardan kurtulan olmamıştır. Yurtları ıssız ve harap bir vaziyete dönüşmüş, önceden insanların yaşamadığı bir hâle gelmiştir.
- كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلاَ إِنَّ ثَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدً الِثَمُودَ
- ***Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Bilin ki, Semud milleti rabbini inkâr etmişti. Bilin ki, Semûd milleti Allah'ın rahmetinden uzaklaştı.***[25]

---

[23] Fussilet, 41/13.
[24] Şuara, 26/157-158.

İnananların Kurtuluşu

- Hz. Salih ve ashabının kurtuluşu âyetlerde şöyle izah edilmektedir:

- فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

- ***Buyruğumuz gelince, Salih'i ve beraberindeki inananları katımızdan bir rahmet olarak o günün rezilliğinden kurtardık. Doğrusu Rabbin pek kuvvetli ve güçlüdür.***[26]

- Vehb b. Münebbih ve İbn İshak'ın beyanlarına göre, Hz. Salih ile birlikte kurtulan mü'minler, dört bin kişi civarında idi. Hz. Salih,

---

[25] Hud, 11/68.
[26] Hud, 11/66.

ümmetiyle beraber, Şam taraflarına gitmiş, Filistin'de Remle kasabasında ikâmet etmiştir.

- İbn Kuteybe, Hz. Salih'in ashâbıyla birlikte 20 yıl daha yaşadıktan sonra 158 yaşında öldüğünü kaydetmektedir. Âd kavminin peygamberi Hz. Hûd ile Hz. Salih arasında bir asırlık bir süre olduğu zikredilmiştir.

<u>Salih Kıssasından Alınması Gereken Bâzı Mesajlar:</u>

- **1. Düşünenler İçin Bir İbret Tablosudur**
- Buradaki ilahi hikmeti tam anlamayanlar bir devenin öldürülmesiyle Semüd kavminin helaki arasındaki alâkayı kabul etmezler. Böylesi umûmî felâketleri, sâdece doğal sebeplere bağlayarak, bu tür olaylar ile insanların ahlâki durumları ve işledikleri kötülükler arasında bir alâkanın olamayacağını iddia ederler.
- Bu hâdiselerden ders çıkaran ilim ve hikmet sahipleri ise, kâinatın Allah tarafından yaratıldığı ve yine O'nun tarafından idare edildiği inancından hareketle, bu tür maddî olayların da O'nun irâdesine tâbi olduğunu kabul ederler. Eski toplumlardan pek çoğunun, inkârları ve işledikleri kötülükleri yüzünden ilâhî azaba çarptırıldığı gerçeğini kabullenerek, bu cezayı, bir ihtar olarak değerlendirirler ve ondan gerekli dersi çıkarırlar.

- **2. Mucize İsteyip Sonra da İnkâr Edenlerin Sonu Helak Olmuştur**
- Önceki toplumların toplu helakine yol açan sebeplerden biri de, peygamberlerinden ısrarla mucize istemeleri, mucize gösterdiğinde ise, iman etmek yerine inat ve küfürlerini devam ettirmeleri olmuştur. Semûd kavmi hakkında inmiş olan bir âyette bu gerçeğe şöyle işaret edilmiştir:
- ***Bizi mucize göndermekten alıkoyan, ancak, öncekilerin mucizeleri yalanlamış olmalarıdır. Semûd kavmine gözle görülebilen bir mucize, bir dişi deve vermiştik de ona zulmetmişlerdi. Yaptıklarının cezasını da gördüler. Oysa biz mucizelerimizi, ancak insanları sakındırmak için göndeririz.***[27]
- Mevdûdî, bu âyetin tefsirinde, Peygamberimiz'den mucizeler isteyen Mekke müşriklerine yönelik mesajı şöyle özetlemektedir:

---

[27] İsra, 17/59.

- Size doğru yolu göstermek için mucizeler göndermemesi, Allah'ın rahmetindendir. Oysa siz, böyle mucizelerin gönderilemeyeceğini sanıyorsunuz. Bilmelisiniz ki, size bir mucize gönderilmiyor, çünkü bu mucizenin reddedilmesi, kaçınılmaz olarak azaba neden olur ve bu yüzden hepiniz helak edilirsiniz. Semûd kavmi gibi apaçık mucizeleri reddeden kavimlerin tamamen helak edildiğini tarihten öğrenebilirsiniz.
- Allah'ın varlığına delâlet eden âyetler, üç kısma ayrılır:
- Bir kısmı her şeyi kapsar. Her şeyde, Allah'ın bir âyeti vardır ki, bu âyet Allah'ın varlığına delâlet eder.
- Bu âyetlerden bir kısmı ise olağan üstüdür. Bunlar mucizeler ve kerametlerdir.
- Mucizeler arasında, müşrikler tarafından inadına istenen ve ısrar edilen bir kısmı vardır ki, bunlara "âyât-ı muktaraha" denilir. Bunlar gösterildiği zaman, peygamberlere inanmayanlar Semud kavmi gibi köklerini kesecek bir azap ile yok edilmişlerdir.

- İbn Abbas'tan bu hususta nakledilen bir rivayet şöyledir: Mekke müşrikleri, Rasulullah'a gelerek, peygamber olduğunu ispat için, Safa tepesini altına çevirmesini, Mekke dağlarını ortadan kaldırıp, yerlerini düz ve ekilebilir bir arazi haline getirmesini istemişlerdi. Bunun üzerine Allah tarafından, Rasulullah'a istediği takdirde bunların yapılacağı; ancak buna rağmen iman etmeyecek olurlarsa, Mekke müşriklerinin önceki kavimler gibi helak edilecekleri bildirildi. Rasulullah ise, onların helakini istemediğini bildirdi ve bu hâdise dolayısıyla yukarıdaki âyet nazil oldu.
- İsra, 17/ 90-93. âyetlerinde, Mekke müşriklerinin istedikleri bu mucizeler hakkında şöyle denilmektedir:
- وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا
- ***Kâfirler şöyle dediler: 'Bizim için yerden suyu kesilmeyen bir kaynak çıkarmadıkça sana iman etmeyeceğiz.***

- أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا

- ***Veya içinde hurma ve üzüm bulunan bir bahçen olsun, ortasından şarıl şarıl ırmaklar akıt.***

- أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا

- ***Yahut sandığın gibi göğü başımıza parça parça düşür, ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza getir.***

- أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

- ***Yahut altından bir evin olmalı ya da göğe çıkmalısın. Allah'tan peygamber olduğunu yazan, okuyabildiğimiz bir kitap indirmediğin***

takdirde, göğe çıktığına da inanmayız.' Ey Muhammed! Sen onlara şöyle de: Rabbimi tenzih ederim. Nihayet ben de, peygamber olan bir insandan başka bir şey değilim."

- **3. Mü'minler İsraftan Kaçınmak Zorundadırlar**
- İslâm Medeniyetinin temel prensiplerinden biri, israf ve cimrilikten kaçınmak suretiyle dengeli bir hayat sürmektir. Nitekim Hz. Hûd ve Hz. Salih de, kavimlerini israf ve taşkınlıktan kaçınmaya çağırmışlardır. Hz. Hûd, ihtiyaçlarını karşılayacak standartlarda evler yapmak yerine bütün ihtimamlarını dünya zevklerine yönelterek, gururlanıp çalım satmak için muhteşem binalar yapmakla israfa giden kavmini şöyle uyarmıştı:
- أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ {128} وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ
- ***Siz her yüksek yere bir alâmet dikerek eğleniyor musunuz? Dünyada ebedî kalacakmışsınız gibi bir takım saraylar ve havuzlar edini-yorsunuz.***[28]

******

[28] Şuara, 26/128-129.

- ***Siz burada güven içinde bırakılacağınızı mı sanıyorsunuz? Bahçelerde, çeşme başlarında? Ekinler ve yumuşak tomurcuklu güzel hurmalıklar arasında? Dağlardan ustalıkla evler yontuyorsunuz. Allah'tan korkun ve bana itaat edin.***[29]
- Zamanımızda da, milyonlarca insan açlık sıkıntısı çekerken, toplumların zenginleri, büyük paralar harcayarak köşkler, villalar ve çeşitli eğlence tesisleri yaptırmaktadırlar. İnsanların önemli bir kısmı başını sokacak mütevâzi evler dahi bulamazken, onlar, sermâyelerinin büyük bölümünü, diğer insanların menfaatine olacak şekilde kullanmak ve ülke kalkınmasına katkı sağlayacak tesisler yaptırmak yerine, sırf lükslerini daha da artırmak için harcamaktadırlar. Maalesef, Müslümanlar arasında da durum böyledir.
- Halbuki İslâm, sosyal dayanışmayı esas alan âdil bir cemiyet anlayışını telkin etmektedir. İsrafı önleyerek, toplumda yardımlaşma anlayışını

---

[29] Şuara, 26/146-150.

hâkim kılmayı ve muhtaçları gözetmeyi öngörmektedir. Zenginin malı her ne kadar özel mülküyse de, onun malının faydasının bütün insanlara şâmil kılınmasını hedeflemektedir.

- Allah Teâlâ'nın, mü'minlere bu konudaki emir ve tavsiyesi şöyledir:
- وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا
- ***Akrabaya, düşkünlere, yolcuya hakkını ver; elindekileri saçıp savurma.***
- إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا
- ***Mallarını saçıp savuranlar, şüphesiz şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbinin nimetlerine karşı çok nankördür.***
- وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا

- ***Ve eğer Rabbinden yardımda bulunma imkânını dilediğin halde, durumun müsait olmadığı için, ihtiyaç sahiplerinden yüz çevirme zorunda kalıyorsan, onlara tatlı ve yumuşak söz söyle.***
- **وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا**
- ***Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme, büsbütün de açıp tutumsuz olma, yoksa pişman olur, açıkta kalırsın.***
- **إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا**
- ***Doğrusu, senin Rabbin, dilediği kimsenin rızkını genişletir, dilediğinin rızkını ise kısar. O, kullarını gören ve haberdâr olandır.***[30]

---

[30] İsra, 17/26-30.